

Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija
Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

K.Valdemāra ielā 157, Rīgā, LV – 1013 • tālr. (+371) 67388624 • fakss (+371) 67388634 • e-pasts: ptac@ptac.gov.lv

10. 01. 2008. Nr.21-04/ 269 - D - 341

(...)

AAS „Baltijas Apdrošināšanas Nams”
Reģ.Nr.40003494976
Antonijas ielā 23,
Rīgā, LV - 1010

Par iesniegumu

Patērētāju tiesību aizsardzības centrā (turpmāk – PTAC) 2007.gada (...) saņemts (...) (turpmāk – *Patērētājs*) 2007.gada (...) iesniegums (turpmāk – *Iesniegums*) saistībā ar AS „Baltijas Apdrošināšanas Nams” (turpmāk – *Sabiedrība*) noslēgto līgumu – sauszemes transportlīdzekļa apdrošināšanas polisi Nr.(...). *Iesniegumā Patērētājs* norādījis, ka uzskata polises sadaļā „Piezīmes, atrunas, speciālie nosacījumi” ietverto noteikumu par netaisnīgu līgumu noteikumu, papildus norādot, ka tas ar viņu nav savstarpēji apspriests. Minētais noteikums paredz, ka „*Negadījumu nav jāreģistrē atbilstošās valsts iestādēs, ja transportlīdzeklis ir bijis vienīgais Ceļu satiksmes negadījumā iesaistītais transportlīdzeklis, nav nodarīti bojājumi trešās personas mantai, nav cietuši cilvēki un, ja transportlīdzeklim nav radušies bojājumi, kuru dēļ tam ir aizliegts braukt saskaņā ar Ceļu satiksmes noteikumiem un radušies zaudējumi transportlīdzeklim nepārsniedz LVL 600, - (seši simti Latvijas lati) Līguma darbības laikā*”. *Patērētājs* norādījis, ka ir iestājies apdrošināšanas gadījums, kurā viņa apdrošinātais transportlīdzeklis ir bijis vienīgais ceļu satiksmes negadījumā iesaistītais transportlīdzeklis, nav nodarīti bojājumi trešās personas mantai, nav cietuši cilvēki un ja transportlīdzeklim nav radušies bojājumi, kuru dēļ tam ir aizliegts braukt saskaņā ar ceļu satiksmes noteikumiem. Pamatojoties uz iepriekš minēto noteikumu, *Patērētājs* nebija izsaucis policiju un attiecīgi nebija ceļu satiksmes negadījumu reģistrējis atbilstošās valsts iestādēs, būdams pārliecināts, ka radušies zaudējumi nepārsniedz LVL 600,00 apmēru. Vēlāk, veicot zaudējumu novērtēšanu, izrādījās, ka zaudējumi pārsniedz minēto summu un sastāda LVL 1557,07 un tādējādi *Patērētājam* bija jāizsauc policija. *Patērētājs* uzskata, ka minēto polises noteikumu par tādu, kas nostāda *Patērētāju* neizdevīgā stāvoklī un ir pretrunā ar labticīguma prasībām, kā arī nosaka priekšrocības pakalpojuma sniedzējam un ierobežojumus patērētājam. *Iesniegumā PTAC* izteikts lūgums izvērtēt minēto polises noteikumu un sniegt patērētājam atzinumu par to.

PTAC, izskatot lietā esošos materiālus, **konstatē:**

1. Sakarā ar saņemto *Iesniegumu PTAC* 2007.gada 25.oktobrī pieprasīja *Sabiedrībai* sniegt skaidrojumu par *Iesniegumā* minēto.

2. 2007.gada 12.novembrī *PTAC* saņēma *Sabiedrības* 2007.gada 9.novembra paskaidrojumu Nr.JD-2/07-0514 (turpmāk – *Paskaidrojums*). *Paskaidrojumā* norādīts sekojošais. *Sabiedrība* nepiekrīt *Patērētāja* apgalvojumam, ka polises sadaļā „Piezīmes, atrunas, speciālie nosacījumi” ietvertais noteikums nav ticis ar viņu savstarpēji apspriests, jo visiem *Sabiedrības* darbiniekiem, kuri noformē apdrošināšanas līgumus, darba pienākumos ietilpst visu līguma noteikumu izskaidrošana. Tā kā *Patērētājs* nav norādījis nevienu pierādījumu tam, ka ar viņu šāds līguma noteikums nav ticis apspriests un *Sabiedrības* darbinieks nav veicis līguma noteikumu izskaidrošanu un apspriešanu, tad *Sabiedrība* uzskata šādu apgalvojumu par nepatiesu. *Sabiedrība* norāda uz to, ka *Patērētājs* savā *Iesniegumā* apstiprinājis, ka pēc negadījuma vadīties pēc polises sadaļā „Piezīmes, atrunas, speciālie nosacījumi” ietvertajiem speciālajiem noteikumiem, kas netieši apliecina faktu, ka viņš ir informēts par šādiem nosacījumiem un tie viņam ir izskaidroti. Tāpat *Sabiedrība* norādījusi, ka apdrošināšanas līgumā apdrošinājuma ņēmējs parakstās tieši zem sadaļas „Piezīmes, atrunas, speciālie nosacījumi”, ar savu parakstu apliecinot, ka ir iepazinies ar līguma noteikumiem.

2.1. Sauszemes transportlīdzekļa apdrošināšanas noteikumu Nr.71.01 (turpmāk – *Noteikumi Nr.71.01*) 7.3.punktā ir noteikts, kā transportlīdzekļa vadītājam jārikojas pēc ceļu satiksmes negadījuma, bet polises sadaļā „Piezīmes, atrunas, speciālie nosacījumi” minētais neizslēdz 7.3.punktā minēto, bet gan nosaka apdrošinātāja tiesības neizmaksāt apdrošināšanas atlīdzību, ja transportlīdzeklim radītie bojājumi pārsniedz LVL 600,00 apmēru. Kā pamatojums tam, ka sadaļā „Piezīmes, atrunas, speciālie nosacījumi” minētais nav pretrunā ar *Noteikumu Nr.71.01* 7.3.punktu, tas ir, ka *Noteikumu Nr.71.01* 7.3.punktā noteikumu, ka transportlīdzekļa vadītājam pēc ceļu satiksmes negadījuma ir jārikojas saskaņā ar *Ceļu satiksmes noteikumiem*, taču sadaļā „Piezīmes, atrunas, speciālie nosacījumi” ir atrunāts, ka transportlīdzekļa vadītājs ir tiesīgs atstāt negadījuma vietu, neziņojot par to kompetentām iestādēm un šie nosacījumi, kad drīkst neziņot kompetentām iestādēm, ir tādi paši kā minēti *Ceļu satiksmes noteikumos*. Līdz ar to transportlīdzekļa vadītājs, ja nav pārliecināts par savu spēju novērtēt zaudējumus, ir tiesīgs informēt par negadījumu kompetentām iestādēm, piemēram, ceļu policijai. Polises sadaļā „Piezīmes, atrunas, speciālie nosacījumi” minētais nosaka, ka apdrošinājuma ņēmējs var neinformēt kompetentas iestādes, nevis aizliedz to darīt, tāpēc, ja transportlīdzekļa vadītājs nav pārliecināts par nodarīto zaudējumu apmēru, viņš informē attiecīgās iestādes vai arī uzņemas risku, ka gadījumā, ja zaudējumu apmērs pārsniegs sadaļā „Piezīmes, atrunas, speciālie nosacījumi” minēto naudas summu, apdrošināšanas atlīdzība var netikt izmaksāta. Šādu izņēmumu gadījumu noteikšana, kad apdrošinātājs ir tiesīgs nemaksāt apdrošināšanas

atlīdzību ir pamatota ar likuma „*Par apdrošināšanas līgumu*” 12.panta trešo daļu. *Sabiedrība* arī norādījusi, ka konkrētajā gadījumā transportlīdzekļa vadītājs, spriežot pēc transportlīdzeklim radītajiem bojājumiem un apdrošināšanas gadījumā minētajiem faktiem, ir nodarījis bojājumus trešās personas mantai, jo ir braucis pa mežu un atpakaļgaitā iebraucis kokā. Līdz ar to transportlīdzekļa vadītājam jebkurā gadījumā, gan saskaņā ar *Ceļu satiksmes noteikumiem*, gan sadaļā „Piezīmes, atrunas, speciālie nosacījumi” minētajiem nosacījumiem bija jāinformē kompetentās iestādes.

2.2. *Sabiedrība*, sniedzot atbildi par veiktajām darbībām sakarā ar iepriekš minētā noteikuma izslēgšanu vai grozīšanu, paskaidro, ka uz šo brīdi klientiem piedāvātajos apdrošināšanas līgumos vairs netiek iekļauta šķīrējtiesas klauzula, par ko *Sabiedrība* informējusi *PTAC* savā 2007.gada 27.septembra vēstulē, kā arī *Sabiedrība* norādījusi, ka attiecībā uz tiem apdrošināšanas līgumiem, kur šķīrējtiesas klauzula ir ietverta *Sabiedrība* neiebildīs pret strīdu izskatīšanu Latvijas Republikas tiesā, šķīrējtiesas klauzula netiks pieprasīta no *Sabiedrības* puses.

Izskatot un izvērtējot lietā esošos materiālus, *PTAC* **secina:**

3. *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* (turpmāk – *PTAL*) 25.panta ceturtās daļas 6.punktā ir noteikts, ka *PTAC* funkcijās ietilpst patērētāju tiesību ievērošanas uzraudzība līgumu projektos un līgumos, ko patērētāji slēdz ar ražotājiem, pārdevējiem vai pakalpojumu sniedzējiem, arī normatīvajos aktos paredzēto darbību veikšana, lai ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs grozītu līguma projektu vai pārtrauktu pildīt līguma noteikumus, ja līguma projektā vai noslēgtajā līgumā konstatēti netaisnīgi vai neskaidri noteikumi. Līdz ar to *PTAC* savas kompetences ietvaros ir tiesīgs izvērtēt *Patērētāja un Sabiedrības* starpā noslēgtā līguma – Sauszemes transportlīdzekļa apdrošināšanas polisē Nr.(...) (turpmāk – *Polise*) ietverto noteikumu atbilstību *PTAL* prasībām.

4. Saskaņā ar *PTAL* 3.panta 2.punkta noteikumiem patērētāju tiesības ir pārkāptas, ja nav ievērots līgumslēdzēju pušu vienlīdzības princips un līguma noteikumi ir netaisnīgi. Savukārt saskaņā ar *PTAL* 6.panta pirmo daļu ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem. Līguma noteikums, kuru līgumslēdzējas puses savstarpēji nav apspriedušas, ir netaisnīgs, ja tas pretēji labticīguma prasībām rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam (*PTAL* 6.panta trešā daļa). Turklāt *PTAL* 6.panta otrās daļas noteikumi paredz, ka līguma noteikumi formulējami vienkāršā un saprotamā valodā. Neskaidri un neprecīzi rakstveida līguma noteikumi tiek tulkoti par labu patērētājam. Atbilstoši *PTAL* 6.panta ceturtās daļas noteikumiem, novērtējot līguma noteikumus, ņem vērā pārdotās preces vai sniegtā pakalpojuma raksturu, visus

apstākļus, kādos līgums noslēgts, kā arī noslēgtā līguma un ar to saistītā līguma noteikumus.

5. *Iesniegumā Patērētājs* norādījis, ka *Polises* sadaļā „Piezīmes, atrunas, speciālie nosacījumi” ietvertais noteikums nav savstarpēji apspriests. No *Sabiedrības Paskaidrojumam* pievienotajiem materiāliem - Sauszemes transportlīdzekļa apdrošināšanas polisēm redzams, ka tajās ietverts identisks noteikums kā ar *Patērētāju* noslēgtās *Polises* sadaļā „Piezīmes, atrunas, speciālie nosacījumi”. Tādējādi *PTAC* secina, ka *Polise* ir uzskatāma par tipveida līgumu. Saskaņā ar *PTAL* 6.panta piektās daļas noteikumiem līguma noteikums vienmēr ir uzskatāms par savstarpēji neapspriestu, ja līgums sastādīts iepriekš un patērētājam nav bijis iespējams ietekmēt attiecīgā līguma noteikumus.

5.1. *PTAC* norāda, ka, lai arī *Patērētājs Polisi* ir parakstījusi, tomēr *PTAL* ir paredzēti izņēmumi no vispārējiem līgumu noslēgšanas noteikumiem: līguma netaisnīgs noteikums var tikt atcelts, ja tas nav ticis apspriests. Tikai līguma parakstīšana no patērētāja puses un informētība par līguma saturu nav uzskatāma par apspriešanu.

Par apspriestiem līguma noteikumiem uzskatāmi līguma noteikumi, par kuriem līgumslēdzēji savstarpēji apspriežot (savstarpēji apmainoties viedokļiem) ir vienojušies. Līdz ar to parakstīts līgums pats par sevi nav pietiekams pierādījums tam, ka līgumslēdzēji savstarpēji apsprieda katru līguma noteikumu atsevišķi (skatīt, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 7.marta spriedums lietā Nr.C30519003, SKA-59 motīvu daļas 14.punktu). Līdz ar to *Patērētāja* paraksts *Polisē* nav pietiekams pierādījums tam, ka *Polises* sadaļā „Piezīmes, atrunas, speciālie nosacījumi” ietvertais noteikums tika savstarpēji apspriests ar *Patērētāju*.

PTAL 6.panta septītā daļa nosaka, ka „*Ja ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs apgalvo, ka līguma noteikumi ir savstarpēji apspriesti ar patērētāju, viņa pienākums ir to pierādīt*”. *PTAL* 6.panta septītās daļas noteikumi uzliek pierādīšanas pienākumu pakalpojuma sniedzējam gadījumos, kad pastāv domstarpības par to, vai attiecīgie līguma noteikumi ir vai nav savstarpēji apspriesti. Tādējādi *Sabiedrībai* kā pakalpojumu sniedzējai ir pienākums pierādīt, ka *Polises* sadaļā „Piezīmes, atrunas, speciālie nosacījumi” ietvertais noteikums ir savstarpēji apspriests ar *Patērētāju*.

Nemot vērā to, ka *Sabiedrība* nav iesniegusi pierādījumus, kas apliecinātu *Polises* sadaļā „Piezīmes, atrunas, speciālie nosacījumi” iekļautā noteikuma savstarpēju apspriešanu ar *Patērētāju*, kā arī to, ka šis *Polises* noteikums ir uzskatāms par tipveida noteikumu, tad *PTAC* secina, ka *Polises* sadaļā „Piezīmes, atrunas, speciālie nosacījumi” ietvertais noteikums nav savstarpēji apspriests ar *Patērētāju*.

6. *Polises* sadaļā „Piezīmes, atrunas, speciālie nosacījumi” ietverts šāds noteikums „Negadījumu nav jāreģistrē atbilstošās valsts iestādēs, ja transportlīdzeklis ir bijis vienīgais Ceļu satiksmes negadījumā iesaistītais”

transportlīdzeklis, nav nodarīti bojājumi trešās personas mantai, nav cietuši cilvēki un, ja transportlīdzeklim nav radušies bojājumi, kuru dēļ tam ir aizliegts braukt saskaņā ar Ceļu satiksmes noteikumiem un radušies zaudējumi transportlīdzeklim nepārsniedz LVL 600, - (seši simti Latvijas lati) Līguma darbības laikā”.

No minētā noteikuma izriet, ka transportlīdzekļa vadītājam negadījums nav jāreģistrē atbilstošās valsts iestādēs, ja radušies zaudējumi transportlīdzeklim nepārsniedz noteiktu limitu - LVL 600,00 līguma darbības laikā. Tādējādi no minētā noteikuma izriet, ka patērētājam pašam negadījuma vietā ir jāizvērtē, kādi viņam varētu būt radušies zaudējumi – vai tie nepārsniegs naudas summu LVL 600,00 apmēru līguma darbības laikā, kas patērētājam kā nespeciālistam var būt neiespējami. Tāpat jāņem vērā apstākļi, ka patērētājam var nebūt iespējams arī pieaicināt attiecīgo speciālistu uz notikuma vietu, lai tas veiktu zaudējuma apmēra novērtēšanu.

Lai arī *Noteikumu Nr.71.01 7.3.2.apakšpunktā* ir paredzēts, ka transportlīdzekļa vadītājam, iestājoties apdrošināšanas gadījumam, ievērojot spēkā esošo kārtību (*Ceļu satiksmes noteikumi, Ceļu satiksmes likums* un citi normatīvie akti), nekavējoties jāpaziņo par to attiecīgajai kompetentajai iestādei, kuras pienākumos ietilpst attiecīgā negadījuma izmeklēšana vai pārbaude (policija, ceļu policija, ugunsdzēsības vai glābšanas dienests u.c.), taču *PTAC* uzsver, ka jāņem vērā apstākļi, ka patērētājs ir vājākā līgumslēdzējpusē un šādi noteikumi var radīt patērētājam grūtības un neskaidrības kā nespeciālistam, novērtējot zaudējumu apmēru, piemēram, patērētājam, maldīgi nosakot radušos zaudējumu apmēru, var tikt atteikta apdrošināšanas atlīdzības izmaksa. Tāpat jāņem vērā, ka *Polisē* pie minētā noteikuma nav ietverta atruna, kas brīdinātu patērētāju par to, ka gadījumā, ja patērētājs nav pārliecināts par savām spējām novērtēt zaudējumu apmēru, tad viņam jārikojas saskaņā ar *Noteikumu Nr.71.01 7.3.punktā* noteikto kārtību, kas paredz paziņošanu par negadījumu attiecīgajai kompetentajai iestādei. Tādējādi patērētājam, uzreiz izlasot šādu noteikumu, var nebūt skaidrs un patērētājs nevar uzreiz izvērtēt, vai viņš kā nespeciālists vēlas vai nevēlas uzņemties risku par zaudējuma apmēra pareizu noteikšanu, iestājoties apdrošināšanas gadījumam. Papildus *PTAC* norāda, ka no iepriekš citētā *Polises* noteikuma nav skaidri saprotams, vai tajā minētais zaudējuma apmērs (LVL 600,00 līguma darbības laikā) ir attiecināms uz vienu vai vairākiem apdrošināšanas gadījumiem.

Ņemot vērā augstāk minētos apstākļus, *PTAC* norāda, ka šāds *Polises* noteikums, kas paredz: „*Negadījumu nav jāreģistrē atbilstošās valsts iestādēs, ja...un radušies zaudējumi transportlīdzeklim nepārsniedz LVL 600, - (seši simti Latvijas lati) Līguma darbības laikā*”, patērētājam var radīt neskaidrības un tie nav uzskatāmi par skaidriem un caurredzamiem. Saskaņā ar *PTAL 6.panta otrās daļas* noteikumiem „*Līguma noteikumi formulējami vienkāršā un saprotamā valodā. Neskaidri un neprecīzi rakstveida līguma noteikumi tiek tulkoti par labu patērētājam*”. Līdz ar to *PTAC* norāda, ka *Polises* sadāļā „Piezīmes, atrunas, speciālie nosacījumi” ietvertais noteikums ir grozāms.

Pamatojoties uz iepriekš minēto un *PTAL* 6.panta otrās daļas noteikumiem, 6.panta piekto daļu, 6.panta sesto daļu, 6.panta septīto daļu, 25.panta ceturtais daļas 6.punktu, 25.panta astotās daļas 1.punktu, *PTAC* **uzdod:**

- 1) AAS „Baltijas Apdrošināšanas Nams” **mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās** dienas grozīt patērētājiem piedāvātajos līguma projektos tāda paša satura līguma noteikumu kā *Polises* sadaļā „Piezīmes, atrunas, speciālie nosacījumi” ietvertais noteikums, kas paredz, ka „*Negadījumu nav jāreģistrē atbilstošās valsts iestādēs, ja ... un radušies zaudējumi transportlīdzeklim nepārsniedz LVL 600, - (seši simti Latvijas lati) Līguma darbības laikā*”;
- 2) AAS „Baltijas Apdrošināšanas Nams” sniegt informāciju *PTAC* par administratīvā akta izpildi pirms administratīvā akta lemjošās daļas 1.punktā noteiktā izpildes termiņa beigām atbilstoši *PTAL* 25.panta desmitās daļas noteikumiem (tai skaitā, iesniedzot pārstrādātos līgumu projektus).

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 70.panta pirmo daļu, 76.panta pirmo daļu un otro daļu, 79.panta pirmo daļu un *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 25.panta pirmo daļu šo administratīvo aktu adresāti var apstrīdēt Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijā viena mēneša laikā kopš tā paziņošanas adresātiem, iesniedzot iesniegumu Patērētāju tiesību aizsardzības centrā, Rīgā, Kr. Valdemāra ielā 157, LV – 1013.

Direktore

B.Vītoliņa

(...)

IZRAKSTS PAREIZS